

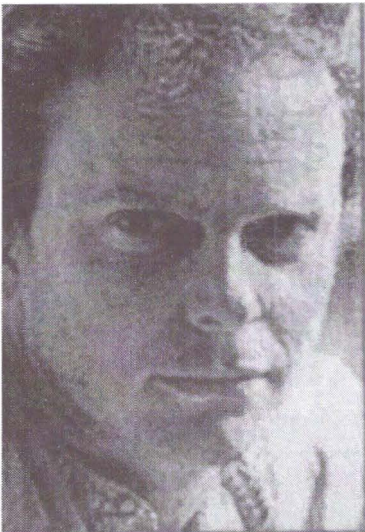
Ada Maria WIGGINS

Noii shakespeareieni

În fiecare generație există un grup de regizori care, bine sau rău, ne definesc experiența shakespeareiană pe scenă. Viitorul, spune Daniel Rosenthal, are o varietate infinită de... „regizori buni de Shakespeare vin, ca necazurile în *Hamlet*, „nu ca spioni solitari, ci în batalioane”, iar în vara aceasta, publicul a putut urmări sosirea unui nou val. În Londra și la Stratford-upon-Avon, grosul repertoriului shakespeareian este în mâinile unor tineri de treizeci și ceva de ani, cunoscuți, mai degrabă, de propria breaslă, decât de spectatorii iubitori de teatru.

Tim Carroll, Dominic Cooke, David Farr, Rachel Kavanaugh, Edward Hall, Sean Holmes și Greg Thompson au între 32 și 37 de ani și vin din cele mai diverse medii, contrar părerii celor care încă mai cred că teatrul britanic este dominat de o elită educată la Oxford (numai Farr, absolvent al Cambridge-ului, și Carroll, care a fost la Oxford, corespund stereotipului). Abordările lor includ ortodoxia „economicoasă” a „practicilor originale” ale lui Carroll în *Richard II* la „The Globe”, energia furioasă a lui Hall, susținută de o distribuție integral masculină la compania teatrală Propeller (răspunzător pentru „prelucrarea de anul trecut a lui *Henric VI*” devenit *Rose Rage* (Nebunia Rozelor), precum și conceptul de samurai ales de Farr pentru al său *Coriolanus*. (Farr acum codirector al „Bristol Old Vic”, este, probabil, cel mai cunoscut dintre cei șapte datorită propriilor sale piese și a scurtei șederi ca manager al teatrului „Notting Hill”, Londra). Acest grup de vârstă apropiate și CV-uri variate, dramaturgie proprie (originală), operă și reinterpretări ale lui Ayckbourn, Bennett, Hare etc. demonstrând că nu trăiesc doar în lumea Bardului, prelungește un alt grup faimos, astăzi între 44 și 52 de ani, care a fost o forță majoră în teatrul shakespeareian britanic din ultimul deceniu și jumătate: Michael Attenborough, Michael Boyd, Declan Donnellan, Greg Doran, Nicholas Hytner, Adrian Noble, Steven Pimlott și Deborah Warner. [...]

Considerând mărimea și varietatea canonului (tomului) shakespeareian, care îi convinge adesea pe regizori să reia o piesă de câteva ori, putem prezice că, dacă Farr, Carroll & Co. vor continua să impresioneze critica și să aducă destule funduri pe scaunele (sau picioare în curtea Globe-ului), vor reformula modul în care vom trăi tragediile, dramele istorice și comediile pentru decadele următoare. Această perspectivă te face să te întrebi dacă următorul val shakespeareian nu a și venit, iar primele semne au putut fi descoperite în Greenwich Park, la sfârșitul lui iulie, unde Matt Peover regizează *Hamlet*. La 24 de ani.

Tim Carroll, 37 de ani.

Spectacole curente: *Richard II* și *Dido, regina Cartaginei*.

„L-ai trădat pe Shakespeare și The Globe, vei putezi în iad”, scria un spectator ultragițat, alăturându-se, astfel, cercului incriminator stârnit de cronicile la spectacolul abstractizat, în costume contemporane cu *Macbeth*, pus în scenă de Tim Carroll doar cu doi ani în urmă. Carroll și-a apărat cu ardoare demersul, afirmând că „*Macbeth* este cel mai bun lucru pe care l-am făcut până acum. Mergând pe calea abstractizării, a psihologizării integrale, eviți reziduu de frică și machism care fac ca *Macbeth* să mă plictisească profund.” Lucrând cu Michael Bogdanov și Michael Pennington la „English Shakespeare Company”, la jumătatea anilor '90, a învățat că „poți fi oricât de aventuros conceptual cu Shakespeare și, în același timp, să rămâi, cu rigoare, fidel teatrului.”

În primăvara lui 2002, a sa *A douăsprezecea noapte*, o producție stârnind cu grație hohote de râs, cu o distribuție în întregime masculină, cu Mark Rylance în rolul Oliviei, a câștigat elogii și i-a adus regizorului o nominalizare pentru Premiul Olivier (prima în această categorie pentru „The Globe”. Anul acesta ne oferă, tot cu o distribuție integral masculină, un *Richard II* alert, lucid și bogat în detalii.

Dominic Cooke, 37 de ani.

Spectacol curent: *Cymbeline*.

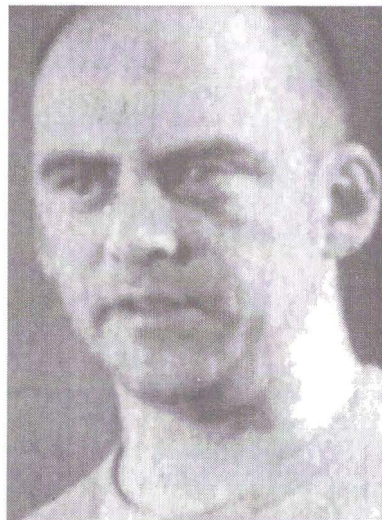
Pentru cineva care a fost numit de curând director asociat la „Royal Shakespeare Company”, Cooke a pus în scenă mult mai puțin Shakespeare decât te-ai aștepta. Nici o piesă, mai precis. După câțiva ani în care a condus propria sa companie de teatru („tot ce am învățat a fost cum să completez formularele de TVA”), a avut o ucenicie „fabuloasă” în Stratford cu David Thacker și Peter Hall între 1992 și 1996. S-a imbarcat într-o carieră de free-lancer, căutând cu „disperare” să pună în scenă Shakespeare. Însă avea de-a face mai ales cu teatre regionale pentru care „Shakespeare reprezintă spectacole de mare montare, așa că nu își permit prea multe. Iar directorul artistic are prima opțiune, așa că eu nu am reușit niciodată [...să montez]”. Noua sa poziție la „Royal Shakespeare Company” poate fi considerată, deci, un imens vot de încredere

acordat de directorul companiei Michael Boyd, bazându-se pe activitatea lui Cooke ca dramaturg la Royal Court: *Plasticine* (Plastilină), *The People are Friendly* (Oamenii sunt prietenoși), *Fucking Games* și spectacolul *The Malcontent* (Nemulțumirea) din stagiunea iacobetană a „Royal Shakespeare Company”. „E bine că și eu și Michael avem gusturi similare în teatru și influențe europene puternice”, spune Cooke. „Am discutat mult despre noi modalități de a-l aduce pe Shakespeare în fața publicului de azi. Pentru că este foarte ușor să te complaci.” Cu debutul său shakespearian întârziat, *Cymbeline*, el urmează regula sa obișnuită: „Niciodată nu consider publicul, așa, în general, ci mă adresez întotdeauna direct celui mai inteligent membru al său. Dacă există pasiune și ceva competență, alături, într-o montare, oamenii vor răspunde întotdeauna.”

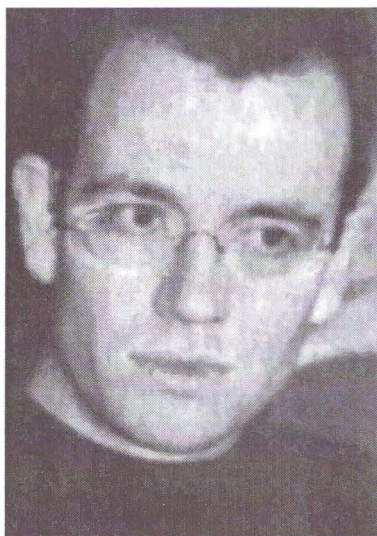
Sean Holmes, 33 de ani.

Spectacole curente: *Măsură pentru măsură*, *Richard III*

Știe că a ajuns unde a ajuns mai mult din șansă decât din rațiune, iar Holmes este primul care recunoaște că prima sa decadă în teatru a fost un program de antrenament în trei pași în vederea producțiilor de la „Royal Shakespeare Company”: austera viziune plasată în anii '30 a piesei *Măsură pentru măsură* și, în pregătire, *Richard III*, cu Henry Goodman care va fi, după cum promite el, „mai teatral”.

După un masterat în Arte („Text și reprezentare”) la King’s College, Londra, și o scurtă asistență la Max Stafford-Clark, Holmes s-a angajat la „Royal Shakespeare Company” ca asistent de regie în 1995, descoperind că „dacă îți petreci prea mult timp repetând un text clasic, acesta își pierde misterul”. Pasul doi l-a făcut în 2000, când a regizat *Cum vă place* pentru un turneu al „National Theatre Education”. „Prezentam Shakespeare în fața unor copii între 14 și 16 ani, de aceeași vârstă ca și cei care stau la balcon la producțiile «normale» din Stratford. Așa că mi-am zis: «Hai să o facem pe bune. Nu vom face rabat la versuri și îi vom trata de la egal la egal.» A mers și mi-am dat seama că este o metodă utilă de a-l aborda pe Shakespeare oriunde.” Pasul trei a fost la „Oxford Stage Company”, unde a pus în scenă pentru turnee: *Comediants* (Comedienii) de Trevor Griffiths, *The Contractor* (Angajare) de David Storey. „Am fost norocos, pentru că am lucrat cu dramaturgi cu adevărat buni precum Trevor și David”, spune el, „pentru că atunci când ei sunt prezenți la repetiții îți dai seama că sunt artiști de teatru în cel mai bun sens al cuvântului, iar misiunea mea este să transform tridimensional ideile lor, nu să demonstrez ce regizor deștept sunt eu. Același lucru este valabil și pentru Shakespeare.”

Greg Thompson, 35

Spectacole curente: *Cum vă place*

De când Thompson a regizat ceea ce el însuși descrie drept un “comic, dar nu prea subtil” *Vis al unei nopți de vară*, în grădinile de la New College Oxford în 1994, Shakespeare i-a cotropit viața. Compania sa “AandBC” și-a găsit o nișă în producția teatrală în aer liber, pe ocrotitele pajiști din Lincoln Inn Fields, cu spectacole precum *A douăsprezecea noapte*, *Cum vă place*, *Pericle*, *Comedia erorilor*, *Imblânzirea scorpiei* și *Furtuna*. Comediile domină pentru că “nu am avut niciodată subvenții de la stat, am supraviețuit doar din bilete. Așa că îți alegi un repertoriu care funcționează într-o grădină. Ceea ce nu e cazul tragediilor”. Spectacolul cu *Furtuna*, în costume edwardiene, în care insula lui Prospero era sugerată de un lac de lumină proiectat dintr-un balon cu heliu, l-a purtat pe Thompson și compania sa în Polonia, România, Rusia, Hong Kong și Trinidad. Thompson pune accentul pe “partea magică a teatrului”, actorii împărțind trăirile lor cu spectatorii, care, la final, se regăsesc mai senin, distanțați de greutățile cotidiene, temporar uitate. Văzând *Furtuna*, Michael Boyd i-a acordat lui Thompson șansa debutului la RSC cu *Cum vă place*, un spectacol stârnind ecouri contradictorii din partea criticii: “Câteva dintre opiniile lor mi-au fost foarte utile în clarificarea tranziției emoționale a Rosalindei. Restul, însă, te fac să te întrebi care le e rostul, exact? Ceea ce contează pentru mine cu adevărat este doar publicul.”

Rachel Kavanaugh, 33

Spectacole curente: *Nevestele vesele din Windsor*, *Doi tineri din Verona*

Nu numai actorii riscă să devină tipizați, ci și regizorii. Kavanaugh a montat opt piese shakespeareiene, iar scorul este de 7 comedii la 1 tragedie. „Aceasta se datorează în mare parte faptului că am pus în scenă spectacole

în Regent's Park", ne explică ea, „pentru că s-ar părea că unui public de 1200 de oameni i se potrivesc mai mult comediile. Aș vrea să-mi ofere cineva șansa de a dovedi că pot lucra și alte piese”. Fie având ca fundal anii '40, precum în *Nevestele vesele...*, sau secolul XVIII, precum în reprezentația în aer liber cu *Doi tineri...* interesul său se îndreaptă în primul rând către a povesti prin limbaj. Așa că atunci când „îmbogățesc acțiunea prin scenografie sau mișcare scenică sunt foarte riguroasă, totul se naște din poveste. Am fost foarte frustrată ca adolescentă văzând producții cu Shakespeare și neînțelegându-le. Știam că nu sunt eu proastă, dar erau prea multe detalii în jurul poveștii. Sunt hotărâtă să nu merg pe această cale”. Kavanaugh, i-a fost devotată Bardului încă de pe când lucra la „Kenneth Branagh's Renaissance Theatre”. Are totodată și alte câteva colaborări/montări, impresionante, incluzând co-regia, trilogiei lui David Hare pentru „Birmingham Rep”. „Este bine pentru mine din punct de vedere artistic, precum și al carierei, să lucrez un amestec de Shakespeare și texte moderne. Dar Shakespeare îmi place mai mult.”

Scenă din *Dido, regina Cartaginei*.